

С. І. Москаленко,
кандидат юридичних наук, доцент

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ УКРАЇНИ

Льотна академія Національного авіаційного університету
вул. Добровольського, 1, 25005, Кропивницький, Україна
E-mail: seregamoskalenko@ukr.net

Мета: визначити особливості правового регулювання в галузі цивільної авіації України та на підставі аналізу юридичної літератури і нормативно-правових актів запропонувати авторське визначення зазначеного поняття. **Методи дослідження:** використання діалектичного методу пізнання дозволило концентрувати накопичені наукові знання та практику застосування законодавства щодо здійснення державного контролю та адміністративно-правового забезпечення в галузі цивільної авіації. **Результати:** на підставі аналізу юридичної літератури, національного авіаційного законодавства запропоновано авторське визначення адміністративно-правового регулювання в галузі цивільної авіації. **Обговорення:** проблеми державного контролю та адміністративно-правового регулювання в галузі цивільної авіації.

Ключові слова: цивільна авіація, транспорт, державний контроль, адміністративно-правове регулювання, науково-технічний прогрес.

Постановка проблеми та її актуальність.

У сучасних умовах забезпечення авіаційної діяльності є неодмінною складовою розвитку науково-технічного прогресу та економічних відносин. Значення цивільної авіації в Україні з кожним днем зростає. Це пов'язане зі стрімким науково-технічним прогресом, розвитком міждержавних та комерційних відносин, туристичної галузі.

Метою статті є визначити особливості адміністративно-правового регулювання в галузі цивільної авіації України та на підставі аналізу юридичної літератури і нормативно-правових актів запропонувати авторське визначення зазначеного поняття.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню сутності державного контролю протягом останніх років були присвячені праці В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, С.В. Ківалова, В.Ю. Кобрінського, В.С. Шестака та інших вчених.

Дослідженню діяльності та здійснення державного контролю в галузі цивільної авіації

присвячені праці В.О. Зуєвої, В.Б. Череватюк, Є.К. Єряшова та деяких інших.

Варто зазначити, що результати досліджень зазначених вчених є тією основою, спираючись на яку можна вдосконалити поняття та розуміння державного контролю в галузі цивільної авіації.

Виклад основного матеріалу. В спеціальній юридичній літературі правове регулювання визначається, як один із основних засобів впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування в інтересах людини, суспільства і держави. Предметом даного регулювання є правові, політичні та інші суспільні відносини [1, с. 45]. Саме чинники розвитку суспільства спонукають до появи нових відносин, та необхідності їх правового регулювання, або затвердження правових норм, які їх регулюють. Відносини, пов'язані з використанням повітряного простору, є особливим видом відносин, які підпадають під особливе правове регулювання. З одного боку, дані відносини будуть регулюватися нормами авіаційного національного законодавства, з іншого боку дані відносини регулюються нормами міжнародного законодавства. При цьому слід відмітити, що перева-

жна більшість різних аспектів авіаційної діяльності регулюється підзаконними нормативними актами. Повітряний кодекс України містить багато пов'язаних норм-дефініцій щодо цивільної авіації (організація повітряного руху, авіаційна діяльність, повітряний рух, цивільна авіація, тощо). Повітряний кодекс України – єдиний кодифікований акт, норми якого в основному призначені для врегулювання відносин щодо врегулювання відносин щодо використання повітряного простору за допомогою повітряних суден. Дані норми утворюють собою норми поліфункціонального призначення щодо врегулювання суспільних відносин в галузі цивільної авіації. Слід відмітити, що кількість норм саме адміністративного права в системі правового регулювання цивільної авіації є превалуючою. Варто відмітити, що 70 % норм у галузі цивільної авіації належить саме нормам адміністративного права [1, с. 46].

Поряд із правовим регулюванням важливе значення має адміністративно-правове забезпечення. На думку М.В. Цвіка, адміністративно-правове забезпечення розглядається як один із видів правового забезпечення, яке є цілеспрямованою дією на поведінку людей і суспільні відносини за допомогою правових (юридичних) засобів [2, с. 327].

А.В. Філіппов адміністративно-правове забезпечення безпеки цивільної авіації розглядає як механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у сфері забезпечення безпеки цивільної авіації в Україні, що включає в себе норми права, правовідносини, процес реалізації зазначених правових норм через визначені в цих нормах форми і методи адміністративно-правового забезпечення безпеки цивільної авіації. Він називає АПЗ складовою державного управління, його правовою формою. Також А.Ф. Філіппов виокремлює форми та методи адміністративно-правового забезпечення, зокрема: видання нормативно-правових актів; укладання адміністративно-правових договорів; здійснення юридично значущих дій (державна реєстрація, сертифікація, ліцензування, надання дозволів); видання інших офіційних документів; контроль та

нагляд; службове розслідування. На його думку, методи адміністративно-правового забезпечення можуть бути правовими та неправовими (управлінськими, організаційними) [3, с. 8-11]. Питання завдань адміністративно-правового забезпечення вивчав І.Б. Тацишин, який під завданнями адміністративно-правового забезпечення пропонує розуміти комплекс заходів органів державної влади, які спрямовані на реалізацію державної політики у певній сфері. Дані завдання він пропонує умовно поділити на такі групи: 1) економічні; 2) нормативно-правові; 3) соціальні; 4) управлінські [4, с. 9]. На думку О.М. Гуміна, В.Ю. Пряхіна, адміністративно-правове забезпечення можна розуміти у вузькому і широкому значенні. В широкому значенні, на їх думку, адміністративно-правове забезпечення можна визначити як упорядкування суспільних відносин уповноваженими на те державою органами, їх юридичне закріплення за допомогою правових норм, охорона, реалізація і розвиток. Щодо вузького розуміння, то, автори вважають що дане визначення буде змінюватися у зв'язку із тим, про які суспільні відносини буде вестися мова [5, с. 49-53]. На думку В.І. Марчук, під адміністративно-правовим забезпеченням слід розуміти встановлений порядок управління як створення та підтримку умов для виконання вимог встановленого порядку управління за допомогою адміністративно-правових засобів у правовій сфері. На його думку, структура механізму адміністративно-правового забезпечення відображається наступним чином: 1) норма права (адміністративно-правова норма); 2) правові відносини (адміністративно-правові відносини); 3) принципи дії механізму забезпечення порядку управління; 4) стадії порядку управління і їх забезпечення; 5) гарантії здійснення порядку управління; 6) акти застосування норм права [6, с. 9].

На думку О.М. Гуміна, В.Ю. Пряхіна, до основних елементів правового забезпечення слід віднести: 1) об'єкт адміністративно-правового забезпечення; 2) суб'єкт адміністративно-правового забезпечення; 3) норми права (норми адміністративного права); 4) адміністративно-правові відносини та їх зміст; 5) гарантії, заходи, засоби,

форми та методи адміністративно-правового забезпечення [5, с. 53].

Сфера правового забезпечення – це сукупність правил порядку управління, які можна і необхідно впорядкувати за допомогою норм права і правових засобів.

Аналіз вітчизняного законодавства дозволив зробити висновок, що до системи державного регулювання цивільної авіації та використання повітряного простору відноситься також регулювання діяльності, пов'язаної з авіаційною.

Так, відповідно до п. 2.1 Наказу Міністерства інфраструктури «Про затвердження Порядку погодження місця розташування та висоти об'єктів на приаеродромних територіях та об'єктів, діяльність яких може вплинути на безпеку польотів і роботу радіотехнічних приладів цивільної авіації» від 30.11.2012 р. № 721, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24.12.2012 р., діяльність об'єктів, які можуть вплинути на безпеку польотів, їх місце розташування, будівництво в приаеродромній території узгоджується з Державіаслужбою [7]. Таким чином, використання території, яка має відношення до авіаційної діяльності, межує з нею, об'єктів, що розташовані на ній, також є об'єктом адміністративно-правового регулювання авіації.

Відповідно до Правил сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні, затверджених наказом Державіаслужби від 17.08.2005 р. № 601, сертифікації та державному контролю також підлягає діяльність із навчання, перенавчання льотного персоналу [8].

Важливим напрямком регулювання є державне регулювання наукових досліджень в сфері цивільної авіації, яка не завжди відноситься до діяльності цивільної авіації.

На підставі вищезазначеного та аналізуючи вітчизняне законодавство, адміністративно-правове регулювання в галузі цивільної авіації можна визначити як механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у галузі цивільної авіації, та діяльності, пов'язаної з авіаційною, що включає в себе

методи, форми регулювання діяльності суб'єктів авіаційної діяльності.

Висновки. На підставі аналізу національного законодавства правове регулювання в галузі цивільної авіації пропонуємо визначити, як механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у галузі цивільної авіації, та діяльності, пов'язаної з авіаційною, що включає в себе методи, форми регулювання діяльності суб'єктів авіаційної діяльності.

Література

1. *Єршаов Є.* Сутність адміністративно-правового регулювання цивільної авіації України / Є. Єршаов // Національний юридичний журнал: теорія та практика. – 2014. – № 10. – С. 44-48.
2. *Цвік М. В.* Загальна теорія держави і права: підручник / В.Д. Ткаченко, Л.Л. Рогачова, О.В. Петришин, С.М. Олейников; М.В. Цвік (ред.). – Х.: Право, 2002. – 432 с.
3. *Філіппов А. В.* Адміністративно-правове забезпечення безпеки цивільної авіації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. В. Філіппов. – Ірпінь, 2010. – 19 с.
4. *Тацішин І. Б.* Адміністративно-правове забезпечення інформаційних відносин в галузі реклами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. Б. Тацішин. – Львів, 2009. – 18 с.
5. *Гумін О. М.* Адміністративно-правове забезпечення: поняття і види / О. М. Гумін, Є. В. Пряхін // Наше право. – № 4. – 2014. – С. 49-52.
6. *Марчук В. І.* Адміністративно-правове забезпечення встановленого порядку управління в Україні органами внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. І. Марчук; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л., 2011. – 19 с.
7. *Про затвердження Порядку погодження місця розташування та висоти об'єктів на приаеродромних територіях та об'єктів, діяльність яких може вплинути на безпеку польотів і роботу радіотехнічних приладів цивільної авіації: наказ Міністерства інфраструктури України від 30 листопада 2012 р. № 721 зареєстр. в Міністерстві юстиції України 24 грудня 2012 р. № 2147/22459 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>.*

8. *Правила* сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні: затв. наказом Державіаслужби від 17 серпня 2005 р. № 601 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avia.gov.ua/documents/Normativno-pravova-baza/Nacionalne-zakonodavstvo/>

References

1. *Jerjashov Je.* Sutnist' administratyvno-pravovogo reguljuvannja cyvil'noi' aviacii' Ukrainy / Je. Jerjashov // Nacional'nyj jurydychnyj zhurnal: teorija ta praktyka. – 2014. – № 10. – S. 44-48.

2. *Cvik M. V.* Zagal'na teorija derzhavy i prava: pidruchnyk / V.D. Tkachenko, L.L. Rogachova, O.V. Petryshyn, S.M. Olejnykov; M.V. Cvik (red.). – H.: Pravo, 2002. – 432 s.

3. *Filippov A. V.* Administratyvno-pravove zabezpechennja bezpeky cyvil'noi' aviacii' v Ukraini: avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk: 12.00.07 / A. V. Filippov. – Irpin', 2010. – 19 s.

4. *Tacyshyn I. B.* Administratyvno-pravove zabezpechennja informacijnyh vidnosyn v galuzi reklamy: avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk: 12.00.07 / I. B. Tacyshyn. – L'viv, 2009. – 18 s.

5. *Gumin O. M.* Administratyvno-pravove zabezpechennja: ponjattja i vydy / O. M. Gumin, Je. V. Prjahnin // Nashe pravo. – № 4. – 2014. – S. 49-52.

6. *Marchuk V. I.* Administratyvno-pravove zabezpechennja vstanovlenogo porjadku upravlinnja v Ukraini organamy vnutrishnih sprav: avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk: 12.00.07 / V. I. Marchuk; L'viv. derzh. un-t vnutr. sprav. – L., 2011. – 19 s.

7. *Pro zatverdzhennja Porjadku pogodzhennja miscja roztashuvannja ta vysoty ob'ektiv na pryerodromnyh terytorijah ta ob'ektiv, dijat'nist' jakyh mozhe vplynuty na bezpeku pol'otiv i robotu radio-tehnicnyh pryladiv cyvil'noi' aviacii'*: nakaz Ministerstva infrastruktury Ukrainy vid 30 lystopada 2012 r. № 721 zarejestr. v Ministerstvi justycii' Ukrainy 24 grudnja 2012 r. № 2147/22459 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>.

8. *Pravyly sertyfikacii' aviacijnyh navchal'nyh zakladiv cyvil'noi' aviacii' z pidgotovky l'otnogo skladu v Ukraini*: zatv. nakazom Derzhaviasluzhby vid 17 serpnja 2005 r. № 601 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://avia.gov.ua/documents/Normativno-pravova-baza/Nacionalne-zakonodavstvo/>

С. И. Москаленко

АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ В ОБЛАСТИ ГРАЖДАНСКОЙ АВИАЦИИ УКРАИНЫ

Летная академия Национального авиационного университета
ул. Добровольского, 1, 25005, Кропивницкий, Украина
E-mail: seregamoskalenko@ukr.net

Цель: определить особенности правового регулирования в области гражданской авиации Украины и на основании анализа юридической литературы и нормативно-правовых актов предложить авторское определение указанного понятия. **Методы исследования:** использование диалектического метода познания позволило концентрировать накопленные научные знания и практику применения законодательства по осуществлению государственного контроля и административно-правового обеспечения в области гражданской авиации. **Результаты:** на основании анализа юридической литературы, национального авиационного законодательства предложено авторское определение административно-правового регулирования в области гражданской авиации. **Обсуждение:** проблемы государственного контроля и административно-правового регулирования в области гражданской авиации.

Ключевые слова: гражданская авиация, транспорт, государственный контроль, административно-правовое регулирование, научно-технический прогресс.

**ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION IN THE FIELD
OF THE CIVIL AVIATION OF UKRAINE**

Flight Academy of the National Aviation University
Dobrovolskogo str., 1, 25005, Kropivnitsky, Ukraine
E-mail: seregamoskalenko@ukr.net

***The purpose of the article:** the purpose of the article is to determine the peculiarities of the administrative and legal regulation in the field of civil aviation of Ukraine and, on the basis of the analysis of legal literature and normative legal acts, to propose an author's definition of the said concept. **Methods of research:** using the dialectical method of cognition allowed to concentrate accumulated scientific knowledge and practice of applying legislation on the implementation of state control and administrative-legal support in the field of civil aviation. **Results:** based on the analysis of legal literature, national, aviation legislation, the author's definition of administrative-legal regulation in the field of civil aviation was proposed. **Discussion:** problems of state control and administrative regulation in the field of civil aviation.*

***Keywords:** civil aviation, transport, state control, administrative-legal regulation, scientific and technological progress.*